

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Cap. VIII. Concilium Aquense.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

faciant, nisi ab Episcopo causâ cognitâ consentiatur. Quartum legitur *Cap. 9.* cum eod. Concilio præcipitur Abbatibus & Prioribus Regularibus, vel Commendatariis, ut Professores in Theologiâ vel Scripturâ Sacrâ insintuant in singulis Monasteriis, quæ huic impensâ sufficiunt.

Præter Decreta Tridentina hic nominatim laudata, aliud ejusmodi non non laudati refertur; illud nempe, quod vetat Regularibus, ne concionentur in suâ Ecclesiâ sine benedictione Episcopi; ejusque licentiâ. Posterior clausula non existit in Tridentino sed est aliquid æquipollens: Nam vetat Regularibus, ne prædicent, *contradicente Episcopo*; porro non contradicere cum licet, est permittere.

Titulus IV. alia exempla suppeditat; nam *Cap. 1.* videtur Decretum prohibens, ne Libri Theologici vendantur, nisi ab Ordinario fuerint approbati; & *Cap. 3.* Decretum contra pravum usum & profanationem verborum Scripturæ Sacræ.

Cap. 1. Tituli X. cum Tridentino præcipit, ut Episcopi curent plebem erudiri circâ honorem Sacris Reliquiis debitum; nec tamen Concilii meminit. *Cap. 4. ejusd. Tit.* cum eodem prohibet, ne cultui Fidelium exponantur Reliquiæ, nisi ab Ordinario prius exploratæ & approbatæ fuerint, illudque nominatim laudat. *Præfatio & Canones de quotidianis distributionibus* totidem sunt probationes, quod hæc Synodus voluerit exequi Decreta Tridentinæ. Dicitur in *Præfatione*, eum qui non ministrat Ecclesiâ, non debere aliab Ecclesiâ. *Cap. 1.* dicitur, distributiones non debere dari iis, qui non intersunt Officio Divino, excepto casu valetudinis, vel evidentis Ecclesiæ utilitatis. Legitur in 2. quod Canonici studentes Præbendarum suarum redditus percipere debeant: In 3. Quod Canonicus non Subdiaconus vocem non habeat in Capitulo: In 4. nihil exigendum esse pro promotione ad Beneficia, apprehensione possessionis & ingressu in Præbendam, nisi id quod exigitur in opera pia convertatur in favorem Ecclesiæ. Porro, omnia hæc statuta vel dicta fuere à Tridentino. *Cap. 5. Tit. XXI.* Laudat Concilii Tridentini Decretum prohibens cuicumque Presbytero, sive Seculari, sive Regulari, ne Confessiones audiat, nisi ab Ordinario approbatus sit. *Cap. 2. ejusd. Tituli* refert Decretum Concilii jubens, ut pœnitentiæ publicæ peccator publicus subjiciatur, nisi Episcopus necessarium ducat publicam in secretam convertere, nec illud laudat. *Cap. 6.* cum Tridentino præcipit ut Pœnitentiarius in singulis Ecclesiis Cathedralibus instituat. *Titulo XXIV. de Ordine.* Synodus præcipit observationem plurium Decretorum Concilii Tridentini, quod tamen semel tantum laudat; scilicet *Cap. 6.* ubi permittit Episcopum conferre Ordines ratione triennis commensalitatatis. *Cap. 1.* cum Concilio jubet, ut Ordines publicè, & coram omnibus conferantur &c. *Cap. 3.* cum eodem Tridentino vetat, ne quis, nisi exploratus admittatur ad Ordines. *Cap. 4.* jubet servari Decreta Conciliorum circâ ætatem & qualitates Ordinandorum; in his autem tribus Canonibus non meminit Tridentini: credibile est tamen illud esse unum ex iis, quorum Decreta commendantur.

Cap. 1. Tit. XXVI. cum Tridentino prohibens, ne Ordines conferantur iis, qui non habent Titulum Clericalem, Concilium nominatim laudat.

Cap. 3. Tit. XXVII. jubet in omnibus Provinciâ Paroeciis publicari Decretum Tridentini contra Matrimonia clandestina, dicitque, se id facere juxta præceptum ejusdem Concilii. *Cap. 5.* præcipit exequi Decretum jubens, ut Nuptiæ benedicantur à Parocho, duobus tribusve testibus præsentibus. *Cap. 7.* cum eodem Concilio præcipit, ut qui conjugari volunt, confiteantur & Communionem Sacram accipiant tribus diebus antea. *Cap. 11.* eos ipso facto excommunicat, qui Matrimonii libertatem, impediunt. *Cap. 12.* cum eodem Concilio vetat, ne peregrini ignoti ad Matrimonium admittantur, donec appareat de eorum statu. *Cap. 14.* cum eodem Concilio interdicit nuptias ab Adventu usque ad Epiphaniam;

& à die Cinerum usque ad Dominicam *Quasimodo.* Ex his omnibus Canonibus *Tertius* solum expresse Tridentinum laudat.

Cap. 1. Tit. XXXI. in quo agitur de recto & libero Excommunicationis usu, sumptum est à *Cap. 3. Sess. xxiv. de Reform.* neque illud laudat. Item *Can. 1. Tituli XXXII.* jubens, ut in Ecclesiis vacantibus Supplicationes fiant, pro obtinendo bono Episcopo, non laudat. *Cap. 1. Sess. xxiv. de Reform.* A quo sumptus est *Can. 1. Tituli XXXIII.* Cum Tridentino præcipit, ut Episcopus omnes Ecclesias quotannis visitet, quas visitandi jus habet, si fieri potest, nec illud laudat.

Titulus XXXIV. de Canonicis, plures habet Canones à Tridentino non laudato accersitos. Tales sunt, *Primus*, in quo prohibetur, ne Capitula conferant Beneficia personis, quæ qualitatibus requisitis careant. *Quartus*, loquens de ratione augendi redditus Præbendarum tenuiorum. *Quintus*, jubens, ut Dignitates conferantur viris probitate ac Scientia conspicuis, nec non Graduatis in Theologia, vel Jure Canonico. *Septimus* supponit Decretum Tridentini jubens institui Theologiæ Magistros, etiam in Ecclesiis Collegialibus Locorum ubi plebs abundat, observari; nam decernit munera horum Magistrorum perinde atque aliorum.

Plures extant Canones similes in *Titulo XXXV.* in aliquot Concilium laudatur. *Primus* est *Secundi* generis, & vult Paroecias conferri juxta formam à Tridentino præscriptam; scilicet per concursum. *Canones 3. 5. 6. 7. 12.* Sunt primi generis: 3. & 7. jubet, ut Parochus cogatur tot Vicarios habere, quod Paroecianis opus est. 5. Parochum residere præcipit, ut munera sua per seipsum obire possit. 6. Injungit Episcopis ut Vicarios substituunt Parochis, qui munera sua obire nequeunt. 12. Aperit vias providendi alimentis Parochorum, quorum redditus sunt tenuiores.

Tit. 36. tres videntur Canones Tridentini Decreta nominatim laudantes nempe 2. 3. 7. *Can. 2.* prohibet ne quis plura beneficia Curata habeat, decernitque, ut si qui plura possident, unum non elegerint intra sex menses, omnia ipso jure vacent; 3. præcipit, ut Paroeciæ abusive unitæ dividantur, & revocentur ad priorem statum ab Ordinario. 7. Vetat usurpari jus Patronatûs, neve quis utatur eo quod sibi vindicat, nisi illud comprobaverit juxta formam à Concilio Trident. præscriptam. *Can. 4.* vetat ne beneficia Curata in simplicia convertantur, nec laudat Trident. à quo sumptus est.

Canones 3. 4. 6. Tit. 37. Idem præcipiunt quod Trident. circa ætatem requisitam, ad Professionem Religiosam, libertatem ejusdem Professionis, annum Novitiatus, seu Probationis, observationem accuratam Votorum, maxime paupertatis, nec tamen illud laudant.

Cap. 5. Tit. XLV. Duellum sub pœnâ excommunicationis prohibet cum Trident. quod non laudat.

CAPUT VIII.

CONCILIIUM AQUENSE.

Concilium hoc Rothomagensè imitando principio, declarat se proposuisse, ut supplicaretur Rex, ut Concilii Trident. publicationem iuberet, atque interea Episcopi singuli Decretorum ejus executionem procurarent pro virili, ad Conscientiæ suæ liberationem idecirco singulis dimittendo curam observandi quod ipsorum Diocesis congruum videretur, aliquorum duntaxat executionem præcipit, quæ toti Provinciæ necessaria duxit, de quibus folis loquimur.

Tit. de Matrimonio Synodus initio prohibet nediscendatur à Statutis Tridentini circa Matrimonium, tum specialiter præcipit, ut Matrimoniorum tabulæ seu gesta fiant juxta præscriptum Tridentini; jubet præterea, ut Decreta Tridentina, circa Matrimonium in vulgare idioma transferantur, distribuanturque Parochis, ut ea tertio quoque mense publicent; præcipit Parochis ut sedulo observent Constitutionem Concilii circa Matrimonium girovagorum; prohibet, ne personæ aliterius

terius Diœceseos conjungentur nisi habeant litteras testimoniales publicationum factarum vel omisarum juxta Decretum Concilii Tridentini. Uno verbo pauca sunt in Decretis Tridentini circa Matrimonium, quorum executionem non jubeat nominatim Synodus Aquensis; sed illud non nisi in relatis locis laudatur.

Eadem Synodus initio *Tit. de Ordine*, indicando fontes, è quibus Statuta sua hausit, Tridentinum commemorat; tùm, laudatis hujus Concilii Decretis, quæ jubent, ut Ordines in Ecclesiâ Principali coram omni Clero conferantur, utque Ordinati alicui Ecclesiæ ad dicantur, & pluribus aliis relatis, nec laudatis; denique, præcipit, ut studiosè observentur aliæ res à Tridentino constitutæ circa administrationem ejusdem Sacramenti. Quo laudationis genere insinuat quæ priùs de Ordine dicta sunt, ex Concilio Tridentino desumpta esse.

Eadem Synodus cupiens, ut Episcopi servent Decreta, in quibus aliquid faciendum eis mandatur quatenus Delegatis Sedis Apostolicæ, universa hæc Decreta colligit sub Titulo: *De his in quibus Episc. ex Sacro Conc. Trident. etiam tamquam ab Apost. Sede Deleg. procedere debet & potest.* Hæc collectio refertur in nova Editione *Actuum Cleri Gall.* Tom. II. p. 298. Refertur cum omiſſa ab hoc Concilio citatione locorum, è quibus hi casus desumpti sunt. Quæ autem loca ibidem recensentur juxta ordinem Sessionum & Capitulorum, quem ordinem Concilium *Aquense* neglexit.

Tit. de Visitatione, Synodus præcipit, ut Episcopi Diœceses suas visitent, juxta Decretum Tridentinum circa Visitationes Episcoporum; tùm relatis variis Concilii Statutis circa hanc rem, injungit Episcopis, ut explorent singula, quæ jussit Tridentinum, monetque eos, ut sedulò observent omnia præscripta Concilii circa jura temporalia, quæ ratione Visitationis exiguntur.

Tria sunt Decreta Tridentina quorum executio decernitur *Tit. de Canonicis*; Primum respicit unionem Beneficiorum, quæ nullum Officium habent. Alterum prohibet ne distributiones aliis dentur, quam iis, qui Officio Divino assistunt, excepto casu valetudinis, aut evidentis Ecclesiæ utilitatis: Tertium jubet ut Pœnitentiarius in unaquaque Ecclesiâ Cathedrali instituat. *Tit. de Capitul.* Synodus præcipit executionem Decretorum Trident. circa alienationes, & circa institutionem Theologorum in Ecclesiis Collegialibus.

Cap. I. de Beneficiatis cavet, ut Beneficiati, qui Officio interesse negligunt, & in culpâ perseverant, juxta Decreta Tridentina puniantur; id est, proportionem habitam ad eorum pertinaciam. *Titulus de Residentiâ* confectus est ad procurandam executionem Decretorum Trident. circa Residentiam, ut patet ex §. 1. qui jubet, ut omnia Tridentini Statuta circa Residentiam Episcoporum, Parochorum & aliorum Beneficiorum similium, observentur.

Titulo de Ecclesiis jubet observari Statuta Tridentini, circa reparationem Ecclesiarum & Capellarum ruinatarum, & translationem Servitii in alium locum. Agendo de Reliquiis præcipit executionem Decretorum Concilii Tridentini circa Reliquias, Imagines & Miracula.

Circa Excommunicationem, è verbo ad verbum refert *Cap. 3. Sess. XXV.* nec illud laudat.

Titulus de collatione Beneficiorum incipit, jubendo, ut singulæ Tridentini Constitutiones circa provisionem Beneficiorum, maxime Curatorum, observentur.

Tit. de Seminario præcipit executionem Decreti Tridentini, & *Titulo de Syn. Diœcesanâ* similiter statuit circa Decretum ferens, quòd annuatim Synodus habenda sit, & circa Decretum jubens, ut in singulis Synodis eligantur personæ, quibus Pontifex deleget causas ad se devolutas, ut observentur.

Initio *Tit. de Monast.* præcipit Abbatibus, tam Commendatariis, quam Regularibus, ut se promoveri intra annum curent, posito quòd ætatem habeant; tùm vetat cum Tridentino, ne Facultates de non promovendo ultra annum valeant.

§. 3. *De Monialib.* monentur Episcopi, ut clausuræ

Monialium ita invigilent, ut nullatenus culpari queant, si, quod absit, castitas Monialium violetur; aliàs timere debent comminationes Sacri Concilii Tridentini. §. 8. *Libertati*, cum eodem Concilio decernit, ut nulla puella admittatur, nisi priùs ab Episcopo exploratus sit ejus animus.

CAPUT IX.

CONCILIIUM TOLOSANUM.

Concilium hoc an. 1590. Sub Cardinali *de Joyeuse* habitum, non minùs è Concilio Tridentino sumptum, quam Concilia præcedentia, quòd quidem ostensu facile foret, sed cum Synodos præcedentes descripserit, quemadmodum Concilium *Aquense* fecit respectivè, satis erit indicare loca ubi Tridentinum expressè laudatur.

Num. 20. Cap. 1. Partis. 1. jubet ut Episcopi, mensæ accumbendo, legere sibi faciant. *Cap. 1. Sess. XXV.* quo docentur qualis esse debeat eorum victus. *Num. 10. Cap. 1.* cum eodem Concilio jubet Pœnitentiarium in singulis Ecclesiis Cathedralibus institui.

Num. 8. Cap. 3. decernit, ut Parochus jurejurando se astringat ad Residentiam à Tridentino præscriptam. *Num. 11. ibid.* præcipit Episcopo, ut cogat Parochum ad assumendos tot Vicarios, quot exigunt Parœciæ necessitates, juxta Statutum Tridentini.

Num. 6. Cap. 5. Catechismum Concilii Tridentini numerat in Libros, quos Parochus plebi legere & exponere debet.

Num. 1. Cap. 7. pœnas à Tridentino latas comminatur Episcopis si negligant invigilare Monialium domibus, ne ab Officio recedant.

Num. 1. Cap. 1. part. 2. Synodus præcipit Episcopis, & Parochis, ut nullum Sacramentum administrent, quin ejus virtutem & effectus explanaverint, juxta Doctrinam Catechismi Tridentini.

Num. 4. ibid. cum Tridentino præcipit, ut novæ Parœciæ instituantur in Suburbis Locorum claustrum, ut Sacramenta noctu administrari queant.

Num. 9. Cap. 2. Synodus cavet, ut Patrinus aut Matrinas tantum admittatur, vel ad summum uterque, & laudat Tridentinum.

Num. 3. Cap. 4. prohibet, ne quis Presbyter Sæcularis, aut Regularis, Confessiones audiat, nisi habuerit approbationem à Concilio Tridentino requisitam.

Num. 7. Cap. 9. præcipit Episcopis, ut observent Decretum Tridentinum vetans, ne Ordines alicui conferantur, nisi addicatur Ecclesiæ, in quâ munera sibi injuncta obeat; & *Num. 11.* sancit, ut in Litteris dictis, *Exeat*, fiat mentio Ecclesiæ, cui persona addicta fuit, juxta Decretum Concilii Tridentini.

Initio *Cap. 5. Part. 3.* Synodus executionem Decreti Tridentini circa Seminaria jubet, ut, inquit, huic Decreto obtemperet, ut provideat reformationi Disciplinae Ecclesiasticæ.

Initio *Cap. 6.* Synodus injungit Episcopis, ut visitent Hospitalia, quæ Regis immediatæ protectioni non subjacent, idque faciant tamquam Delegati Sedis Apostolicæ juxta facultatem ipsis à Concilio Tridentino concessam. *Num. 3. ejusd. Cap.* cavet, ut juxta Decretum Tridentini, Episcopi exigant rationes administrationis temporalis Hospitalium. Quod si fundatio ferat, rationes alteri cuivis exhibendas esse, ut Episcopi vocentur ad eas audiendas.

Num. 10. Cap. 7. præcipit, ut Episcopus tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus, visitet Confraternitates Pœnitentium, juxta Decreta Tridentina. Et *Num. 6.* jubet, ut juxta eadem Decreta, Oeconomi Confraternitatum rationem administrationis suæ reddant Episcopo.

Num. 2. Cap. 1. part. 4. Synodus cavet, ut usus potestatis excommunicandi dirigatur juxta regulas à Tridentino præscriptas. *Num. 7.* prohibet, ne Censuræ adhibeantur, cum media alia suppetunt. *Num. 9.* præcipit Magistratibus, ut non impediunt, quominus Ecclesiasticus Judex Censuris utatur, utque eum non cogant